

## gezond gemeenteleven

### Titus 2:1-15

#### Inleiding

In dit tweede hoofdstuk geeft Paulus gedachten weer over wat gezond gemeenteleven in de praktijk is. Titus krijgt hier een aantal concrete richtlijnen voor gezond gemeenteleven, waarbij het principe is dat de oudere de jongere leert. Via twee lijnen wordt het normale christelijke gemeenteleven overgedragen. Via de oude vrouwen aan de jonge vrouwen en voor wat betreft de mannen is dit ook weer via de ouderen, naar de jongeren toe. Daarbij wordt nog een extra beroep gedaan op Titus (als leider) om juist voor de mannen een voorbeeld te zijn. Dit niet alleen in daden, maar ook in gezonde prediking.

Vanaf vers 11 wordt het leerproces dan in een algemeen kader geplaatst van de genade van God, die het heil brengt voor alle mensen. We zullen in dat verband ook kort stilstaan bij de reikwijdte van de verzoening.

Het hoofdstuk eindigt met een oproep aan Titus door Paulus om nadrukkelijk over de gezonde en goede dingen van het christelijke leven te spreken. Het christelijke geloof ontleent haar bestaansrecht niet aan het zich afzetten tegen andere religies, maar vanwege haar exclusieve aanspraak op het heil in Christus is haar boodschap uniek en onvervangbaar.

In dit hoofdstuk worden enkele grote thema's aangeraakt. We werken bij de betreffende tekstgedeelten wat verder uit. Thema's die aan de orde komen zijn:

- de gezonde leer;
- coaching door ouderen van jongeren;
- wat zijn goede werken;
- wat is gezonde prediking (zie ook: [\(\(s\)preken met zalving\)](#));
- wat is de reikwijdte van de verzoening voor allen;
- hoe is de toepassing van de vermaning/gemeentetucht.

Tot onze verrassing zullen we in dit ogenschijnlijk korte hoofdstuk weer opnieuw talloze praktische raadgevingen vinden, om als werkers in de christelijke gemeente goed te functioneren.

#### Exegese en toelichting

1. *Maar gij, kom uit (a) voor hetgeen met de gezonde (b) leer (c) strookt (d).*

- a. 2980 laleo, geluid maken, spreken, praten, babbelen
- b. 5198 hugia'aino, gezond, geen vermenging met andere dingen
- c. 1319 didaskalis, lering, doctrine, voorschriften
- d. 3739/4241 hos prepo, wat past, wat betaamt, wat schittert

Paulus begint nogal direct. Wat Titus ook spreekt, laat dat zijn in overeenstemming met wat uitblinkt in gezonde uitgangspunten. (Door 'laleo' te gebruiken benadrukt Paulus dat het in al ons spreken zo moet zijn, dat het gezond is, het is een levensstijl, zie ook vs. 2:15) Paulus legt hier weer opnieuw de norm van excellentie, het onberispelijk zijn, het uitblinken in de waarheid.

Wat gezonde leer impliceert is duidelijk in de context waarbinnen de gemeenten van Kreta moeten werken, de leer moet ongemengd zijn met:

1. judaïstische opvattingen vanuit de synagogen;
2. griekse filosofieën (gnostiek, sofisme, skepticisme) vanuit de verschillende tempels;
3. de wereldgeesten;
4. onheilig gedrag (1 Tim. 1:9,10)
5. menselijke begeerten/verlangens (2 Tim. 4:3)

Paulus gebruikt hier de term *hugi'aino didaskalis.*, d.w.z. de gezonde leer. Elders doet hij dat nog 4

keer. (1 Tim. 1:10 en 6:3, 2 Tim. 4:3 en Tit. 1:9) Sleutel is dat wij ons moeten voegen naar de gezonde woorden van onze Here Jezus Christus en de leer der godsvrucht. (1 Tim. 6:3). In 1:9 zagen we reeds het belang van de eenheid van ons leven, wat op gezonde uitgangspunten is gebaseerd. In vs. 3 wordt hier nog de gedragsopvoeding naast gezet. Steeds weer opnieuw blijkt dat Paulus als apostel hamert op het belang van goede fundamentele uitgangspunten die een belans tonen tussen leer en leven. Het fundament moet goed zijn! In onze tijd is deze waarschuwing zeer belangrijk, vanwege de syncretistische tendenzen die enerzijds binnensluipen in de gemeente, anderzijds zich ook manifesteren in de New-Age beweging. We dienen het evangelie zuiver te houden.

*2 Oude (a) mannen moeten nuchter(b) zijn, waardig (c), bezadigd (d), gezond (e) in het geloof (f), de liefde (g) en de volharding (h).*

- a. 4246 pres'butes, oude man, man op leeftijd, afgezant
- b. 3524 ne'phaleos, sober, gematigd, zich onthouden van onmatig gebruik van wijn
- c. 4586 semnos, eerbiedwekkend, indrukwekkend, geëerd vanwege karakter
- d. 4998 sphro'neo, gezond van geest zijn, zelfbeheersing
- e. 5198 hugi'aino, gezond, geen vermenging met andere dingen
- f. 4102 pistis, geloof, vertrouwen, overtuiging
- g. 26 agape, liefde, opofferende liefde
- h. 5281 hupomo'ne, standvastigheid, volharding, geduldig afwachten

In de opsomming over de kwalificaties van een oudere man, begint Paulus nu een principe uit te werken van de opbouw van gelovigen in de gemeente. Ouderen zijn een voorbeeld (vs. 7), een identificatiemodel voor jongeren. Hun taak is die van een coach, die leerlingen helpt om volwassen te worden in het geloof en het nut te ontdekken van een heilige levenswandel. Oudere mannen moeten daarom voorbeelden zijn door hun:

1. gematigd zijn in hun verlangens (eten, drinken, geld, sex, plezier, comfort);
2. geëerd worden vanwege een karakter wat respect en bewondering afdwingt;
3. gezond in hun geest zijn, waardoor ze hun emoties beheersen en kunnen relativiseren, waar het gaat om zielszorg, rechtvaardigheid, bestuur en beleid in de gemeente. Ze worden niet geregeerd door de waan van de dag, maar zijn gebalanceerd in hun onderscheid tussen geest en ziel, feit en fictie en worden niet gedreven door hun instinct en passie;
4. gezond in hun geloofsovertuiging ten aanzien de werkzaamheid van heldere en omliggende bijbelse principes;
5. opofferend uit liefde en in genade voor anderen;
6. vasthoudend in de verwachting dat hun geloof in God bevestigd zal worden, waardoor hij anderen kan ondersteunen, die dit (nog) niet zelf hebben gemaakt;

Hoe vaak wijkt dit beeld niet af van Gods bedoeling in de gemeente. De grootste ontmoedigers van jonge christenen zijn nogal eens de ouderen. Dodelijk voor het enthousiasme van jonge christenen zijn aspecten van schijnheiligheid, gebrek aan integriteit, onbeheerstheid in reacties van boosheid, gekwetsheid, jalouzie. Gezegdes zoals: "ach, dat werkt toch niet, dat hebben we al lang geprobeerd", of "ik heb genoeg gedaan, nou moet jij maar eens wat doen", "je enthousiasme gaat wel eens over" etc.etc. Het was niet voor niets dat God eerst van het volk Israël allen liet sterven die geweigerd hadden het beloofde land in te trekken, ondanks Gods beloften, en toen pas met een nieuwe generatie verder kon gaan. (Num 13, 14) Wat een gemiste kansen, zien we ook nu nog in uitgebluste generaties, die jongeren weinig te vertellen hebben. De belofte van God is dat wij in onze ouderdom nog vrucht zullen dragen. (Ps. 92:15) God heeft als principe bedoeld voor de gemeente dat de schapen van de kudde verantwoordelijk zijn voor de reproductie. Zij dragen zorg voor de geboorte van jongeren, hun voeding en ontwikkeling. De herders, d.w.z. zij die leiding geven verschaffen de voorwaarden waaronder e.e.a. kan plaatsvinden.

*3 Oude (a) vrouwen eveneens(b), priesterlijk (c) in haar optreden (d), niet kwaadsprekend (e), niet verslaafd (f) aan veel wijn (g), in het goede (h) onderrichtende (h),*

- a. 4247 presbutis, een oude vrouw
- b. 5615 hos'autos, op de zelfde manier
- c. 2412 hieropre'pes, eerbiedwaardig, priesterlijk
- d. 2688 ka'tastema, houding, gedrag
- e. 1228 di'abolos, duivel, vals beschuldigen, lasteren
- f. 1402 dou'lo-oo, zich een slaaf maken, gebonden raken
- g. 3631 'oinos, wijn
- h. 2567 kalodi'daskalos, onderwijzen wat goed is

De criteria voor vrouwen die deze voorbeeldfunctie vervullen wijken niet af t.o.v. van de mannen, zijn in feite het zelfde, maar er worden enkele accenten toegevoegd, waar speciaal op gelet zou moeten worden door hen. Twee zwakke punten, die Paulus herkent bij vrouwen, worden omlijst met twee positieve uitdagingen. Deze "sandwich"formule, waardoor aanvaardende correctie getoond wordt, is gezien de consequenties die hier genoemd worden, een beeld van de gebalanceerde volwassenheid, waarmee Paulus zelf spreekt, als oudere coach van Titus.

Vrouwen hebben de opdracht om priesterlijk te zijn in hun optreden gedrag en levenshouding. Het gaat hier niet zozeer om het dragen van een priesterlijke verantwoordelijkheid in rituele zin, dat is de taak en de plicht van de man als priester in zijn gezin, maar om een houding, een gezindheid. Vrouwen worden hier uitgedaagd om qua levensoriëntatie gericht te zijn op God zelf. De priester is niet in de eerste plaats geroepen tot een taak, maar tot een relatie met God. Velen vrouwen zijn teleurgesteld in het leven, in hun man, hun kinderen, familie en omgeving, omdat zij niet de eerste vervulling van al hun behoeften verwachten van God zelf en daarom op de verkeerde wijze verwachten dat voorzien zal worden. Paulus toont hier een reikwijdte van de geestelijke plaats waar de vrouw mag binnen treden, die alle feministische kritiek doet verbleken. Er is geen hogere positie dan die van de aanbieder en aanbieder. Satan, die altijd een vals beeld van de positie van de vrouw heeft willen bereiken, weet dat maar al te goed. Zijn strategie is er opgericht om vrouwen af te leiden van deze plaats in het Koninkrijk door de "valse schittering" van ambt en positie.

Het is daarom opmerkelijk dat Paulus dan direct daar tegenover een eerste zwakke kant noemt, namelijk het kwaadspreken. Kijken we naar de grondtekst dan zien we direct dat dit een wel zeer scherpe vermaning bevat, die nog wel wat duidelijker verwoord mag worden, dan de NBG-vertaling doet. Het woord diabolos legt een directe relatie dat men niet als een satan in opstand moet komen, door valse beschuldigen te uiten en het lasteren van mensen. (Paulus noemt dat ergens anders "onheilige oude vrouwenpraat" 1 Tim. 4:7.) Paulus brengt de val van satan in de hemel en de val van de mens door de zonde van de vrouw, tegenover de goddelijke bestemming, nml. die van aanbieder/aanbieder erg dichtbij elkaar. Blijkbaar is het noodzakelijk dat het nog eens benadrukt wordt dat het staan in de aanbedding ons op het scherp van de snede brengt met de hoogmoed, waardoor satan viel. In de praktijk van alle dag, zien we hoe veel ouderen nieuwe ontwikkelingen, veranderingen en plannen, op een uiterst destructieve wijze weten te torpederen vanuit eigen teleurstellingen. Opmerkelijk is dat door Paulus in 1 Tim. 5:14 een directe relatie gelegd wordt tussen kwaadspreken en het de satan navolgen. Kwaadspreken geeft dat de satan vat op ons krijgen. Woorden kunnen veel bederven.

Daarna komt de tweede zwakte naar voren. Het gebonden zijn door de verdooving van wijn. Hoewel wijn, c.q. alcohol bij vrouwen natuurlijk een verslavende werking heeft, moet dit waarschijnlijk breder worden uitgelegd. Vele vrouwen, maar ook mannen, kiezen voor surrogaat in de bevrediging van hun door God ingeschapen behoeften. Wijn zou dan veel meer een syboolfunctie vervullen hier, dan een specifieke aanklacht. Alcohol is een ontsnapping uit de realiteit. Er zijn geen redenen, waarom andere vormen, zoals eten, TV-kijken, winkelen, mode, het lezen van belletrie etc. uitgesloten zouden moeten worden. Het gaat om de surrogaat-bevrediging van op zich legitieme behoeften. Het betekent in de praktijk een stimulans van het fantasieleven of het zieleven, die eindigt in een bittere depressief makende klacht over de harde werkelijkheid, die niet meer leidt tot priesterlijke bewogenheid, die in de geslagen bressen wil springen. (Ezech. 22:30)

Dan is er de tweede positieve factor, nml het goede onderrichtend. Kijken we naar wat bedoeld wordt met het goede, dan zien we dat het begrip hier gebruikt kalodi'daskalos, het begrip kalos in zich heeft,

d.w.z.: " mooi, schoon, gezond, sterk, flink, fris, goed gevormd, bruikbaar, voortreffelijk van karakter en eigenschappen, moreel goed, integriteit, d.w.z. innerlijke zuiverheid van hart en gedrag".

Dat zijn nogal sterke factoren, die haaks staan op onze cultuur, waar een vrouw afgeschilderd wordt in bijv. de reclame als iemand die sensueel is, verleidelijk en iets geraffineerds (dubbelhartigs) over zich zou moeten hebben om op zich maar aantrekkelijk te zijn.

*4 zodat zij de jonge (a) vrouwen opwekken (b) man en kinderen lief (c) te hebben,*

- a. 3501 'neos, jeugdig, jong, pasgeboren, nieuw
- b. 4994 sophronizo, iemand tot rede brengen, beteugelen, matigen, tuchtigen, iemand aan z'n plicht herinneren, ernstig waarschuwen.
- c. 5362/5388 phil'andros phil'oteknos, man en kinderen liefhebbend

Eerst wordt nu uitgelegd waarom de oude vrouwen zo moeten zijn, nml, voor de jonge vrouwen, later wordt dit uitgewerkt t.a.v. de mannen. Het begrip "opwekken", zoals dat vertaald is in de NBG is een vrij sterke uitdrukking over opvoedend, vermanend en aansporend handelen. De oude vrouwen moeten helpen de verlangens van de jonge vrouwen zo te kanaliseren, dat dit zich gaat richten op de zeer verantwoordelijke taak van huisvrouw en huismoeder. Het (soms) eentonige bestaan van de huisvrouw, met de daarbij behorende "uitputtingsslag" qua verzorging, aandacht, routinematig werk als etensbereiding, wassen etc. dient een hogere invulling te krijgen dan het "gesloof" wat het soms wordt voor vrouwen. De invulling is die van liefde voor kinderen en de man. Opmerkelijk is ook hierin het evenwicht! Nogal eens raken mannen gefrustreerd of jaloers omdat hun vrouw alle aandacht heeft voor de kinderen en niet meer toe komt aan hun mannelijke behoefte. Paulus laat zien dat beide belangrijk zijn. Aan de andere kant is het ook ontoereikend, wanneer een vrouw, zoals in sommige culturen gebruikelijk is, een man "neemt", omwille van het kunnen krijgen van kinderen.

We dienen deze passage uiteraard ook te bezien in de historische context, waarbij de vrouw in de samenleving van toen, nauwelijks enige zichtbare speelruimte had om iets anders te doen. Men leefde vooral in huis en men had geen enkele toegang tot ambten in de maatschappij of posities in de economie. Wilde een vrouw buitenshuis geld verdienen, dan was ze aangewezen op de prostitutie. Enerzijds is dus het beroep van Paulus op het liefhebben van kinderen en een man cultureel bepaald, anderzijds maakt hij hier een buitengewoon belangrijk principe duidelijk: De grote waarde van het vormen van een goed en christelijk huishouden! Dit is de veiligheid waarin kinderen geboren kunnen worden, vertrouwen vinden en leren en waarin de fundamenten gelegd worden voor hun toekomstig leven. Wie bespaard op de investeringen in de kwalitatieve aspecten van z'n huishouden door bijv. de opvoeding uit te besteden aan anderen, niet beschikbaar te zijn voor man en kinderen, zal als vrouw nogal eens een prijs betalen in de eenzaamheid van de ouderdom. Wel is de man hiervoor eindverantwoordelijk. (zie o.a. Num.30, waar gesproken wordt over de verantwoordelijkheid van de man voor de geloften van zijn vrouw of ongehuwde dochter.)

*5 bezadigd (a), kuis (b), huishoudelijk (c), goed (d) en aan haar man onderdanig (e) te zijn, opdat het woord (f) Gods niet gelasterd (g) worde.*

- a. 4998 sphro'neo, gezond van geest zijn, zelfbeheersing
- b. 53 hagnos, zuiver, ingetogen, kuis, eerbied opwekkend
- c. 3626 oikour'ros, thuis werkend, bewaker van het huis
- d. 18 agathos, voortreffelijk, nuttig, eerbaar, gelukkig
- e. 5293 hupo'tasso, onderwerpen, (militaire term!)
- f. 3056 logos, woord, woorden van God
- g. 987 blasphe'meo, verwijtend spreken, spotten, lasteren

Het doel van deze opvoeding door de oudere vrouwen is helder: vrouwen moeten beantwoorden aan moreel zeer hoge standaards, zodat de verkondiging van het Woord van God niet gehinderd wordt door hun gedrag en houding. Bekend is bijv. van Ghandi dat hij wel christen wilde worden, maar dat de christenen zelf de verhindering daarin voor hem vormden.

Vrouwen moeten net als de mannen (vs. 2) bezadigd zijn (dus niet continue bezig vanuit innerlijke onrust en onzekerheid). Verder wordt gevraagd van ze dat ze zuiver zijn in hun denken en eerbied

opwekken door hun optreden. Het bijbelse begrip kuisheid is niet een beeld van victoriaanse preutsheid, maar duidt op een enkelvoudige toewijding aan de man, waardoor beiden optimaal kunnen genieten van hun relatie in moreel, emotioneel en fysiek opzicht. Een getrouwde vrouw behoort haar verantwoordelijkheid te dragen voor de huishouding, maar we dienen dit in relatie te brengen met het begrip "goed". In de culturele context van toen, was men zelden alleen in een gezin, maar waren er vaak bedienden, slaven, lijfeigenene en andere familieleden in huis. De rol van de vrouw als bestuurder van het huishouden, was daardoor veel verantwoordelijker dan nu en vroeg veel van haar karakter. Denk alleen al aan het omgaan met slaven en slavinnen. Het huishouden moest niet alleen functioneel goed draaien, maar ook qua menselijke verhoudingen en prioriteiten daarin. Het moest een "thuis" zijn voor allen, inclusief gasten en slaven.

Tot slot komt dan nog de kwestie van de onderdanigheid van de vrouw t.o.v. de man ter sprake. Hiervoor verwijs ik naar de Efeze-Studie, [efeze\\_6](#) waarin dit verder uitgewerkt is. Voor alle duidelijkheid: wie iets afdoet aan de onderdanigheid van de vrouw aan de man, raakt het bijbelse principe van de relatie aan van Christus t.o.v. Zijn gemeente!

*6 Vermaan (a) evenzo de jonge (b) mannen bezadigd (c) te zijn in alles,*

- a. 3870 paraka'leo, vermanen, bemoedigen, onderwijzen
- b. 3501 neos, nieuw, jeugdig, pasgeboren, jong, nieuw
- c. 4993 sophro'neo, gezond van geest zijn, zelfbeheersing

De tekst gaat nu verder met de jonge mannen. Gedacht moet worden dus qua leeftijd aan jongens en jongere mannen.

Globaal was iemand in de joodse wereld tot z'n dertigste een jongeling. Titus moet de jonge mannen vermanen, d.w.z. aanmanend bemoedigen om gezond te zijn in hun denken. Het begrip sophron en afleidingen daarvan, komt op verschillende plaatsen voor. Het wordt gebruikt wanneer de bezetene die bevrijd wordt door Jezus weer "normaal" is geworden (Mar. 5:15 en Luk. 8:35). Verder wordt het gebruikt door Paulus om aan Festus te tonen dat hij "nuchtere" waarheid sprak. In Rom 12: 3 wordt gesproken over "gedachten tot bedachtzaamheid". 2 Cor. 5:13 wordt het tegenover geestesvervoering gesteld en verder in 1 Petr. 4:7 wordt opgeroepen om nuchter te worden. We noemen verder nog dat dit woord gebruikt wordt in 1 Tim. 2:9,15 waar het in de NBG vertaald wordt met ingetogen(heid). We zagen reeds dat het "opwekken tot" betekende gezondmaken. Kern van deze gezondmaking is de bevrijding van de overheersing van de zonde en de satan. *Wanneer dan de Zoon u vrijgemaakt heeft, zult gij werkelijk vrij zijn.* (Joh. 8:36) Zie daarvoor verder: Joh. 8:32, Rom. 6:18 en 22, Rom 8:2 en 21 en Gal. 5:1. Vrijheid door Gods Geest leidt tot bezadigdheid

Jonge mannen worden geprikkeld enerzijds door het leven zelf, de vele mogelijkheden die ze daarin hebben om op verkeerde paden te gaan, meegezogen te worden met de onrust van de wereldgeesten, anderzijds is hun zelfbeheersing nog zo in ontwikkeling, dat ze ook echt enorme fouten kunnen maken. Hun ervaring remt ze nog niet, waardoor ze roekeloos kunnen zijn, of te grote risico's nemen. Positief is daarin dat ze ook iets durven wat anderen niet gedurfd hebben. Denk bijv. aan David, die de oudere Saul bij de overwinning op Goliath daar iets van liet zien. Uitgangspunt mag zijn het onderwijs wat de Spreukendichter voor de jongeling heeft. We vinden daar de gezonde levensprincipes, de nuchtere ingetogen levensstijl, die de bijbel predikt.

*7 houd (hun) in uzelf een voorbeeld (a) voor van goede werken (b), zuiverheid (c) in de leer (d), waardigheid (e),*

- a. 5179 tupos, indruk, vorm, voorbeeld, type
- b. 2570/2041 kalos 'ergon, goede werken, juiste handelingen
- c. 90 adiaphtho'ria, zuiverheid, integriteit, (zie 1311)
- d. 1319 didaska'lia, onderwijs, voorschriften
- e. 4587 sem'notes, iemand die recht heeft op eer, aanzien
- f. 861 aphtar'sia, onvergankelijkheid, eeuwigheid, oprechtheid reinheid, onbedorvenheid

Titus moet een identificatiemodel zijn voor (met name) de jonge mannen. Daarvoor dient hij een toonbeeld te zijn van iemand die theoretisch (leerstellig) en praktisch (qua gedrag) respect afdwingt,

omdat hij "wat te zeggen heeft". Het voorbeeld zijn is een thema wat Paulus op verschillende plaatsen gebruikt.

Phi. 3:17. *Weest allen mijn navolgers, broeders, en ziet op hen, die evenzo wandelen, gelijk gij ons tot voorbeeld hebt.*

1 Tess. 1:7 *..zodat gij een voorbeeld geworden zijt voor alle gelovigen in Macedonië en Achaje.*

2 Tess. 3:9 *..niet, dat wij er geen bevoegdheid toe hebben, maar om ons u tot een voorbeeld ter navolging te stellen.*

1 Tim.4:12 *Niemand schatte u gering om uw jeugdige leeftijd, maar wees een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in wandel en in liefde.*

1 Petr.5:3 *..niet als heerschappij voerend over hetgeen u ten deel gevallen is, maar als voorbeelden der kudde.*

Duidelijk is dat het hier gaat om dienend leiderschap wat een voorbeeldfunctie vervult. Wil een leider een dienaar zijn dan is vereist dat hij/zij:

1. nederig is (Phil. 2:3,4)
2. onder autoriteit staat (Joh. 15:15);
3. verantwoording aflegt (1 Cor. 4:2 / 1 Petr. 3:15);
4. ijverig is in zijn werk (wil uitblinken) (Rom. 12: 8 / 2 Petr. 1:5);
5. standvastig is (Gal. 5:1 / Hebr. 11:27).

Goede werken worden hier voor het eerst genoemd in de Titus-brief. Dit begrip wordt verder gebruikt in 2:14, 3:8 en 3:14. Het begrip kalos - goed hebben we reeds uitgewerkt in vs. 3. Werk - ergon, is een objectief begrip voor het doen van werkzaamheden. Een ander woord voor werk is kopos. Dit duidt veel meer op het met moeite voortbrengen van de vrucht van het werk. Duidelijk is dat vanaf het paradijs ons dagelijkse werk onder de vloek gekomen van de zonde. (Gen. 3:17-19) Dat betekent dat de normale menselijke activiteit altijd bezoedeld is, overdekt is met de gevolgen daarvan. Tegelijkertijd is het werken iets wat reeds bestond voor de zondeval en dus een scheppingsopdracht is, die niet gebroken is. Niet voor niets zegt de bijbel dat: *"Wil iemand niet werken, dan zal hij ook niet eten"*. Het gaat dus niet om het kunnen werken, maar om het willen werken. Werken op zich (voor bestaan / inkomen / verzorging / voorziening anderen) wordt positief gezien in de bijbel, maar de bijbel kijkt tegen de werkzaamheden van de oude menselijke natuur aan als:

1. afkomstig van satan, de vader der leugen (Joh. 8:41)
2. werken der duisternis (Rom. 13:12)
3. van het vlees (Gal. 5:19)
4. gevolg van de goddeloosheid (Judas 15)
5. vrucht van de wetteloosheid (2 Petr. 2:8)
6. werkzaamheid van de dood (Hebr. 6:1)

Daar tegenover stelt Jezus vanaf het begin van Zijn prediking in Matth. 5:16, dat wij onze goede werken moeten tonen aan de wereld, opdat de Vader verheerlijkt wordt. Centraal is dus dat wil iets een goed werk worden of zijn, het gericht moet zijn op verheerlijking van God. Wanneer Jezus door een vrouw gezalfd wordt met nardusmirre, wat een jaarsalaris qua prijs vertegenwoordigde, noemt Jezus dit een goed werk, omdat dit gedaan is voor God. Andere plaatsen waar gesproken wordt over goede werken zijn bijv. Matth. 25:37-46, wanneer het gaat over het oordeel van de Zoon des mensen. Het is belangrijk dat hier wel een relatie gelegd wordt tussen wat men doet (hetgeen een bewijs is van rechtvaardigheid door Christus) en het toekomstige oordeel.

Paulus schrijft verder in de brief aan Timotheus verschillende keren over goede werken. (1 Tim.3:1) Het

verlangen naar het opziensambt is bijvoorbeeld zo'n goed werk. 1 Tim.5:10 laat zien dat goede werken voor een oudere vrouw tenminste inhouden:

1. het goed grootbrengen van kinderen;
2. gastvrijheid bewijzen;
3. zorgen voor andere heiligen;
4. verdrukten ondersteunen en verder ;
5. alles wat nodig en goed is doen;
6. het geven van onderwijs aan jongere vrouwen.

1 Tim. 5:25 laat verder zien dat het doen van goede werken ook de vrucht toont, die niet verborgen kan blijven. Indien de goede werken wegblijven, dan is er de vraag of de bekering wel goed heeft plaatsgevonden. Rijken worden opgeroepen in 1 Tim 6:18 om goed te doen, rijk te worden in goede werken, vrijgeving te zijn geld en in het meedelen van goederen aan anderen. Dat geeft een vast fundament voor de toekomst!

In de Hebreeënbriev worden deze goede werken verbonden met de liefde in een oproep tot volharding. Ook Jacobus (3:13) en Petrus (1 Petr. 2:12) leggen de relatie tussen goede werken en verheerlijking van God.

Tot slot: goede werken hebben geen invloed op het verlossingsplan van God, in de zin van dat dit ons meer aanvaardbaar maakt voor God o.i.d. Ze zijn een uiting van onze dankbaarheid naar God toe en een aanbedding van Hem. Want als we gedaan hebben wat we konden doen, dan blijft over:

- *Wij zijn onnutte slaven, we hebben slechts gedaan wat we moesten doen* (Luk. 17:10)
- *Van Grieken en niet-Grieken, van wijzen en onwetenden ben ik een schuldenaar.* Rom. 1:14
- *Want indien ik het Evangelie verkondig heb ik geen stof tot roemen. Immers ik ben er toe genoodzaakt. Want wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig.* 1 Cor. 9:16

*8 een gezonde (a) prediking (b), waarop niets valt aan te merken (c), opdat de tegenstander (d) tot zijn beschaming (e) niets ongunstigs (f) van ons hebbe te zeggen (g).*

- a. 5199 hugi'es, gezond, onderwijs wat niet van de waarheid afwijkt, gezondheid teruggegeven
- b. 3056 logos,woord, woorden van God
- c. 176 aka'tagnostos, niet te veroordelen, onaantastbaar
- d. 1727 enan'tios, tegenovergesteld, tegenstander, tegenwind
- e. 1788 en'trepo, beschaamd maken, omkeren, iemand achten
- f. 5337 phaulos, minderwaardig, slecht, onbetekenend
- g. 3004 lego, zeggen, spreken, bij name roepen, aanwijzing geven

De meningen lopen enigszins uiteen of Paulus hier spreekt over prediking die gezond of anders gezegd nuchter en bezadigd moet zijn of ons spreken in het algemeen zoals we dat doen in onze relaties en op ons werk. Laten wij er vanuit gaan dat er in feite geen tegenstelling is tussen de verschillende levenssferen waarin wij verkeren.

*9 De slaven (a) moeten hun meesters (b) onderdanig (c) zijn in alles (d), het hun naar de zin maken (e) zonder tegenspraak (f),*

- a. 1401 doulos, slaaf, lijfeigene, bediende
- b. 1203 des'potes, huisheer, heer en meester, Here
- c. 5293 hupo'tasso onderwerpen, (militaire term!)
- d. 3956 pas, allen , het geheel, enkele van alle soorten
- e. 2101 eu'arestos, aangenaam, welgevallig
- f. 483 ano'mia, minachting of schending van de wet, wetteloosheid, toestand van zonder wet zijn.

Paulus kiest hier voor het zelfde woordgebruik (doulos) als in vs. 1. Dit gedeelte heeft dus ook betrekking op hemzelf in zijn relatie met God. Duidelijk is dat er in werknemer/werkgeverrelaties ook gezagsverhoudingen zijn, die een blijvend karakter hebben. (zie de Efeze studie hfdst. 6). Het gehoorzaam zijn strekt zich ver uit, maar kent wel zijn grenzen in de wet. Het begrip anomia duidt er op dat ook voor de slaaf/werknemer er geen minachting van de wet mocht zijn.

*10 of oneerlijkheid (a), maar alle goede trouw bewijzen (b), om de leer (c) van God, onze Heiland (d), in alles tot sieraad (e) te strekken (f).*

- a. 3557 nos'phizomai, afscheiden, verduisteren (van geld),
- b. 4102 pistis, geloof, vertrouwen
- c. 1319 doxa, heerlijkheid, schittering, lofprijzing
- d. 4990 so'ter, redder, bevrijder, behouder
- e. 2885 kos'meo, in orde brengen, voorbereiden, versieren, vereren.
- f. 2885 idem

Slaven, die nogal eens rentmeester waren over de bezittingen van de eigenaar, hadden vaak grote mogelijkheden om zich zelf te verrijken, door wat we nu "witte-boorden" criminaliteit zouden noemen. Werknemers die nu iets "apart" zetten op hun werk, iets "wat van de laadklep gevallen is", "iets georganiseerd hebben" etc. moeten ook eens aan deze tekst denken. Want het coach - model, wat Paulus hier toont aan Titus gaat er vanuit dat we vanwege de heerlijkheid van God, die ons gered heeft, heel ons handelen tot één prediking maken, één aanbidding, waardoor we Hem zichtbaar eren voor de mensen. Ons leven wordt dan een brief van God aan de mensen.

*11. Want de genade (a) Gods is verschenen (b), heilbrengend (c) voor alle (d) mensen,*

- a. 5485 charis, genade, gunst, welgevallen
- b. 2014 epi'phaino, zich tonen, schijnen over,
- c. 4992 soterios, helend, heilbrengend, verwachting
- d. 3956 pas, allen, het geheel, enkele van alle soorten

We komen nu bij een gevoelig thema. Paulus geeft hier aan dat de genade van God zich getoond heeft, op een wijze die heil brengt voor alle mensen. We raken hier de grote vragen rondom de uitverkiezing, de algemene genade, de algemene verzoening en de alverzoening.

Laten we eerst kort zien of "alle mensen" ook betekent iedereen van alle tijden en alle plaatsen. We lezen in Joh. 3;16, "*Alzo lief heeft God de wereld (kosmos) dat Hij zijn eniggeboren Zoon, gegeven heeft, opdat een ieder die in Hm gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe.*" Betekent dit nu dat de gehele kosmos, verzoend is met God? Ja, voor zover, men geloof stelt in Christus, lezen we in het vervolg. Want de mensen hadden de duisternis liever dan het licht, "*want niet gelooft, is reeds veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de eniggeboren Zoon van God*".

In Rom. 11:26 wordt gesproken over: *en aldus zal gans Israël behouden worden.* Uitleggers van de bijbel, kenners van de Griekse en Hebreeuwse taal stellen dat bijv. "gans Israël" een rabbijnse benaming is voor Israël, zonder dat men daarbij ook direct dacht aan elk individu afzonderlijk. De conclusie dat dus elke Israëliet gered zou zijn is onhoudbaar. Gesproken wordt bijv. over een dochter van Abraham (Luc. 13:16) als onderscheiding van de andere gelovigen.

We kunnen binnen het bestek van deze studie daar niet verder op ingaan. Maar het bijbels getuigenis is helder, dat enerzijds er mensen zullen zijn van alle volkeren en alle natiën die met Christus zullen zijn in eeuwigheid, maar dat dit niet betekent, dat elke individueel schepsel ook daadwerkelijk gered en behouden is. Als we er bijv. van uitgaan dat de antichrist en de twee profeten een mens zijn (Openb.19:17-21), dan weten we dat hij samen met de satan en alle demonen geworpen wordt in de poel des vuurs. Wij wijzen op grond van het onderwijs van Jezus Christus over de eeuwige straf de leer van de alverzoening af.

We mogen dankbaar zijn dat de genade van God, schijnt als de zon, over goede en slechte mensen. (Matth. 5:45). Want indien de genade van God niet werkzaam was in deze wereld, was het leven volstrekt onmogelijk voor alle mensen.



12 om ons op te voeden (a), zodat wij, de goddeloosheid (b) en wereldse begeerten (c) verzakende (d), bezadigd (e), rechtvaardig (f) en godvruchtig (g) in deze wereld (h) leven,

- a. 3811 pai'deuo, kinderen opvoeden, opleiden, trainen
- b. 763 a'sebeia, gebrek aan eerbied voor God, goddeloosheid
- c. 2886/1939 kosmi'kos epithu'mia, wereldse begeerten, - wellust
- d. 720 ar'neomai, ontkennen, verloochenen, afzweren, verwerpen
- e. 4996 so'phronoos, verstandig, bezonnen, matig, ingetogen
- f. 1346 di'kaioos, rechtvaardig, billijk, rechtschapen
- g. 2153 euse'boos, vroom, godvruchtig
- h. 3568/165 nun ai'oon, huidige tijdsperiode,

Nu keert Paulus naar de werkelijk bron van onze training in dit leven, nml. God zelf. Het is zeer treffend dat hij in het kader van deze training "genade" als bron van de opvoeding ziet. Dit besef geeft ons de kracht en het inzicht om onze beproevingen, tegenslagen en teleurstellingen te verwerken, als zijnde niet buiten de kennis van God om en toegestaan vanuit genade. In het licht van de genade van God, die zo groot is, dat we niet zonder God willen en kunnen leven en de wereldse verlangens in een goddelijk perspectief zien wegsmelten. In 1:16 wordt ook reeds het begrip ar'neomai gebruikt. Daar wordt het vertaald met verloochenen en heeft het betrekking op mensen die God erkennen met hun woorden, maar met hun daden loochenen. Hier gebruikt de NBG 'verzaken' evenals de meeste andere Nederlandse vertalingen, maar dan in precies de tegengestelde gedachte. Men verzaakt dat wat van God afleidt en keert zich tot wat goed is en wat vruchten voor God voortbrengt. Samenvattend komt Paulus dan nog één keer terug in dit hoofdstuk op een principe wat enigszins versimpeld samengevat zou mogen worden in een rekenkundige vergelijking:

bezadigd	gezond denken
rechtvaardig X	goed handelen X
-----	-----

godvruchtig leven          verheerlijking van God door vrucht

In de bijbelse principes zitten de grondslagen van de schepping verwerkt, zoals die door de Schepper zelf vastgesteld zijn, waardoor de toepassing daarvan ook de beste garanties inhouden op een goed functionerend leven voor het individu, gezin en de maatschappij.

13 verwachtende (a) de zalige (b) hoop (c) en de verschijning (d) der heerlijkheid (e) van onze grote (f) God en Heiland, Christus Jezus,

- a. 4327 pros'dechomai, voor zichzelf aannemen, verwachten, zich houden aan belofte
- b. 3107 ma'karios, gelukkig, voorspoedig,
- c. 1680 el'pis, verwachting van hoop, geluk, eeuwig heil
- d. 2015 epi'phaneia, verschijnen, verschijning (godsverschijning)
- e. 1391 doxa, heerlijkheid, schittering, lofprijzing
- f. 3173 megas, groot, schitterend, grote dingen, (dwz mega-ster)

Vanuit die optiek (dat perspectief) is het gezonde gemeentelid, gericht niet op zich zelf, maar op de verwachting dat Jezus Christus zal komen op de wolken in heerlijkheid. Het glorieuze perspectief van de wederkomst van Christus is de diepste motivatie voor de christen, die de dingen niet voor zich zelf doet, maar voor Christus Zijn Heer, waar hij/zij slechts een slaaf (doulos) van is.

14 die Zich voor ons heeft gegeven (a) om ons vrij te maken (b) van alle ongerechtigheid (c), en voor Zich te reinigen (d) een eigen (e) volk (f), volijverig (g) in goede werken (h).

- a. 1325 'didomi, geven, begiftigen met, schenken, aanstellen
- b. 3084 lu'tro-oo, vrijlaten na onvangst van losgeld, bevrijden
- c. 458 ano'mia, minachting of schending van de wet, wetteloosheid, toestand van zonder wet zijn.
- d. 2511 katah'rizo, schoonmaken, reinigen, rein verklaren

- e. 4041 peri'ousios, dat wat iemands eigendom is,
- f. 2992 la'os, mensen, volk, stam, groot deel van een volk bijeen
- g. 2207 zelo'tes, brandend van ijver, hevig verlangen, jaloezie
- h. 2570/2041 kalos er'gon, goede werken, juiste handelingen

Vanuit ondubbelzinnige toewijding heeft Christus zich gegeven om de losprijs te betalen voor Zijn volk, de bruidsgemeente. (zie Openb. 19: 6-10). Christus heeft ons losgekocht, niet door een offer te brengen aan satan, of hem een transactie aan te bieden, maar doordat aan de gerechtigheid van God voldaan werd. Gods gerechtigheid vroeg om een prijs voor de zonde. Het offer van een onschuldige, die volmaakt was, als mens, maakte dat bevrijding kon komen van het oordeel van God en we niet meer onder de macht van de zonde zouden liggen.

Paulus legt dan verder uit dat het offer van Christus tweeledig is, nml. rechtvaardigmaking en heiligmaking. Het oordeel van God werd aan Hem voltrokken en de kracht van God deed Hem opstaan uit de dood. En zo is voor ons een volkomen voorziening getroffen indien we ons geloof op Hem stellen. ( 2 Cor. 1:20: *Want hoe vele beloften Gods er ook zijn, in Hem is het: ja; We worden niet alleen gered van onze zonden en schuld, maar we worden nu reeds nieuwe mensen gemaakt, die bewogen worden door een nieuwe motivatie: een brandend verlangen om het goede van God uit te werken in deze wereld.*

15. Spreek (a) hiervan, vermaan (b) en weerleg (c) met alle nadruk (d): niemand (e) mag u verachten (f)

- a. 2980 laleo, geluid maken, spreken, praten, babbelen
- b. 3870 paraka'leo, vermanen, bemoedigen, onderwijzen
- c. 1651 e'legcho, overtuigen, weerleggen, streng berispen, verklaring eisen
- d. 2003 epita'ge, opdracht, bevel, gebod, autoriteit
- e. 3367 hi'na me, opdat niet
- f. 4065 periphro'neo, zich verheffen boven anderen, verachten,

In deze tekst laat Paulus een lijn zien van hoe Titus om moet gaan met mensen, die zich niet behoorlijk gedragen in de gemeente. Deze lijn laat een duidelijke progressie zien in de intensiteit van de benadering. Hij moet:

**Sprekten**, het woord laleo, betekent zoveel als het ter sprake brengen. We beginnen elke correctie door (op tijd) te spreken met de ander, zonder dat er reeds klachten liggen. We spreken dus ook eerst met de persoon zelf die het betreft en hangen het verhaal nog niet aan de grote klok. Dit gesprek brengt ruimte om onduidelijkheden op te helderen, de ander zijn of haar persoonlijke onzekerheden uite laten spreken en daarin het goede te kunnen aanmoedigen. Doordat de zaak in het licht staat, kan op een hele ongedwongen wijze herstel ingeluidt worden;

**Vermanen**. Het woord para'kaleo wordt gebruikt in de verzen 1:9, 2:6 en 2:15. Het duidt op het bemoedigen, het aansporen van anderen om vol te houden. Wanneer praten en ons voorbeeld etc. niet meer werkt, dan mogen we de ander concreet aanmoedigen om iets te gaan doen aan houding of gedrag. Dit veronderstelt een uiterst positieve grondhouding, zonder veroordeling vooraf.

**Verantwoording. c.q. verklaring eisen of berispen**. Het woord e'legcho wordt gebruikt in 1:9, 1:13 en 2:15. Wanneer iemand zondigt in de gemeente mogen we een verklaring eisen van het gedrag van iemand en we mogen iemand verantwoordelijk houden voor zijn gedrag. We hoeven daar niet om heen te draaien. Maar de praktijk wijst uit dat we beter in een eerder stadium kunnen spreken met iemand en hem of haar bemoedigen om het anders te doen.

Het woord epita'ge wordt gebruikt in 1:3 in de betekenis van handelen in opdracht van God, hier in deze tekst is het handelen namens God. We dienen ons, wanneer God ons roept in een verantwoordelijkheid binnen de gemeente, bewust te zijn dat we ambassadeurs zijn van Christus. (2 Cor 5:20) We dienen ons enerzijds waardig te gedragen, aan de andere kant zijn we met een geweldige autoriteit bekleed, we doen iets namens God. Dit geeft gezag, maar ook een grote verantwoordelijkheid.

## Vragen

voor verdere bespreking bij dit hoofdstuk kunnen onderstaande vragen diene::

1. *Waaruit bestaat voor u de "gezonde" leer*
2. *Wie was voor u een voorbeeld in zijn of haar leven met God. Op welke gebieden heeft dit voorbeeld u geholpen om verder te komen op de weg met Christus?*
3. *Wat zijn voorbeelden van goede werken, zoals Paulus ze bedoeld?*
4. *Herkent u de principes van gezonde prediking in het gemeenteleven?*
5. *Gemeentetucht of vermaning is vaak een eindpunt van een langlopend en vaak verzwegen conflict. Wat maakt het nu eigenlijk zo moeilijk voor ons om de weg te gaan zoals Paulus die in dit hoofdstuk aan Titus aanreikt?*